

Indonesien är världens fjärde största land. De politiska successionsfrågorna är akuta och förvärras av en repressiv politik mot den demokratiska oppositionen. Försök att inkorporera

nya krafter i systemet har hittills misslyckats, och det finns ingenting som tyder på att landet skulle kunna gå Filippinernas väg eller Sydafrikas. Indonesien-experten Olle Törnquist ser blott ett alternativ.

Den enda vägen är den smala vägen

1 Om ett världsekonomiskt mest expansiva länder och dessutom ett till folkvägarna fjärde största riskerar att gå över styr, så är det även en svensk angelägenhet, inte bara ur medicinsk synpunkt. Vi behöver förstå och ta ställning, också i eget intresse.

Så är det med Indonesien, giganten i Sydostasien, där ordning och hög tillväxt har härskat sedan början av sjuttioalet.

AV OLLE TÖRNQUIST

För bara några år sedan kunde man säga att även om den näst Castro mest långlivade statschefen Suharto byggde ett politiskt och ekonomiskt imperium med hjälp av gevär och olja som präglades av nepotism och korruption så verkade det ändå gå väl. Frihet och demokrati saknades, men inte stabilitet. Affärsmän som stod presidenten nära berikade sig bejdlöst, men investerade mycket av sina riktor. Andra affärsmän och den växande medelklassen fick det också bättre. De fattiga var mindre fattiga än förut. Måttligt rikas dissidenter kunde verka i marginalen.

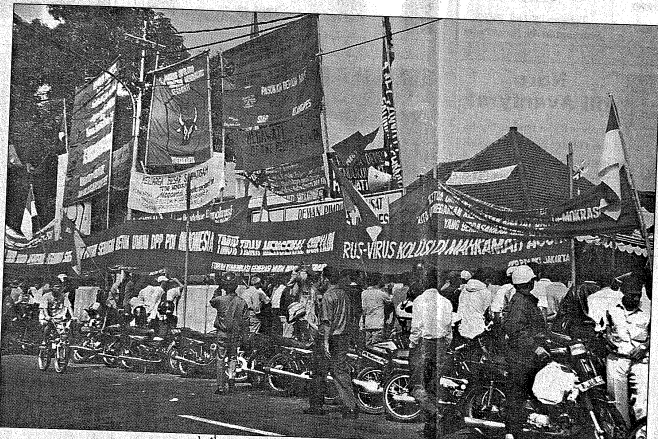
Försiktiga reformatorer talade om att "modernisera" systemet.

Då motsättningarna skärptes, de allt fler arbetarna började strejka och en demokratirörelse växte fram, höll de flesta ändå för troligt att förhandlingar inom eliten skulle bereda väg för en gradvis övergång i ordnade former till ett mer öppet och värlegerat samhälle.

Så enkelt är det inte längre. Imedan på norra Sumatra samlades den 20 juni en regeringsstödd fraktion inom det lilla officiellt tillåtna demokratiska partiet PDI för att avsätta dess legitima partiledare Megawati, dotter till Indonesiens förste president och frihetshjälte Sukarno.

Sådant har hänt förr. Men nu vägrade Megawati och hennes sympatisörer att ge upp. Fler och fler visade sitt stöd. Även några regeringens närstående ledare klädde över att deras hustrur beundrade den enda men modiga kvinnan som inte höjde sig för den gamle härskaren. I huvudstaden Jakarta behöll Megawatis anhängare kontrollen över partikonventet vid gamla paradgatan Diponegoro. Man protesterade och höll dagligen ett öppet talarforum framför huset.

Vårje gång jag förbi i taxi kryssade chaufförerna med oedvånlig hänsyn bland människor som inte fick plats inne på gården, vejade ner rutan och erbjöd sig ta med flygbild och affischer.

Från de indonesiska oroligheterna i juni i år. Flera står för dörren, anses statsvetaren Olle Törnquist. Trots det ligger utvägen ut ur den indonesiska krisen i ett stöd till den illojala regimkritiken.

Polisen angrep ånyo demonstranterna, arresterade flera och skadade många, även åskådare. Folk tvingades fly i olika riktningar men huvudsakligen mot gatorna Matraman och Salemba. Där övergick protesterna i ilska upplopp varvid ståtliga byggnader och till regimen nära knutna affärslokaler stäcks i brand.

På söndagen möttes ytterligare demonstrationer brutalt av polis och militär. Ingen vet säkert hur många som samlingsligt dödades och skadats. Vittnen vägar inte träda fram. Fem är definitivt döda, 149 rejält skadade och minst 74 saknas fortfarande.

Vad som hände var länge okänt ute i landet. Först på måndagen kom viss (förvanskad) tidningsrapportering. Därefter deklarerade de väpnade styrkorna att de skulle skjuta alla demonstranter "on the spot".

Suharto och hans lojala uppfann en synsätt för att hindra olika demokratiska

gasin Tempo som förbjöds av myndigheterna 1994. Han är numera ordförande för den oberoende valövervakningsorganisationen KIPP.

Succession

3 Nu ska vi besinna oss. Så vitt jag förstår är inte det viktigaste med 27 juli-affären att den markerar början till slutet för Suhartos så kallade nya ordning - utan att den visar på vilket destruktivt sätt den oundvikliga successionsen kan komma att ske.

När jag senast för till Indonesien i början av juli hade jag slutsatserna från en lång essä om den folkligt baserade demokratirörelsen i bagaget. De visade sig visserligen stämma i så motto att rörelsens skilda grupperingar inte på egen hand tycks kunna förenas och spela en avgörande roll. När i stället en "extern" fråga som avsettandet av Megawati kommer på damrad

upp bakom henne. Det är sant att mindre liberala men reformistiska muslimer fortfarande söker förvandla den regeringsvänliga organisationen för muslimska intellektuella, ICMI, till ett mera genuint forum än regeringspartiet, Golkar, för att på så vis kunna modernisera patron-klient-systemet i summa riktning som Malaysias statliga korporatism. Men under krisen i juni och juli kan jag inte finna något tecken på att vare sig upplysta reformister eller officerare på allvar försökte ta hänsyn till demokraterna och skulle ha kunnat "hantera" dem i ett mer öppet-politiskt klimat.

Nu säger mig i stället en ledande ICMI-reformist att "detta är ett fruktansvärt bakslag för oss också... det finns en dynamik inom armén som vi inte kan göra mycket åt... (och) den gamle lyssnar inte utan händer på att bli paranoid". Och då jag frågar hur ICMI - som inte förordar

Massakrer

Om den asiatiska utmaningen handlade gårdagens huvudartikel på Samtiderna. Men Asien har många ansikten.

Olle Törnquist skrev sin doktorsavhandling om det indonesiska kommunistpartiet och dess fall, som ledde till de blodiga massakrerna 1965. Offren från inbördeskriget har beräknats till en halv miljon. Frågan är hur många som kommer att sköras i successionskampen efter Suharto, den auktoritära och militäristiske ledare som kom till makten för tretti år sen och har styrt det våldiga landet sen dess.

Olle Törnquist var på plats när den indonesiska våldsmaskinen slog till mot landets demokratiska krafter. Hans slut-

Olle Törnquist

Docent i statsvetenskap vid Uppsala Universitet.

satsar är pessimistiska. Hans analys bygger på jämförelser med folkrörelser och demokratiprocesser i Indien och Filippinerna som han har forskat om i flera år.

ANDERS BJÖRNSSON

stå på god fot med Suharto? Eller vad kan upplysta officerare göra om deras enda sätt att behålla sina positioner är att vara lojala med Suharto?

Under tiden förvärras de grundläggande sociala och ekonomiska konflikterna.

Solid

5 Kanske vill någon tillägga att förmutliga kompromisser och gradvis demokratisering ändå är oundvikliga, eftersom kapitalismen blomstrar och något slags civil samhälle har vuxit fram. Men rätten att konsumera och några få individuella friheter är inte nog.

Det är bra att allt fler vill ha demokrati (opinionundersökningar visar på det), inte litat på vad som står i tidningarna och kritiserar regeringen runt kafebord. Men för att verkligen kunna förändra något måste de också kunna organisera sig utifrån gemensamma idéer och intressen. Och det kan de inte.

Dagens Indonesien är långt ifrån som Filippinerna för tio år sedan, för att inte tala om Sydafrika för fem år sedan. Det finns ingen massorganisation utifrån. Enda möjligheten är att inkorporera folk i politiken genom populism och vad som muslimska strömningarna. Och den 27 juli visade på riskerna i form av illa organiserade massor som blir ursinniga och bådär för repression.

Sammanlagt är jag alltså rädd att 27 juli förebådar mer oroligheter. Her missuharto faller eller avgår kommer alla de aktörer som nu är tillräckligt lojala för att lösa successionen och behovet av reformer. I det läget är därför armén den enda soldat men knappast pro-demokratiska institutionen. Dessutom kan generalerna in-

Desutom lyckas regimen splittra de muslimska grupperna. Liberalen Abdurrahman Wahid står strömlöst på tur efter Megawati, om det visar sig nödvändigt. Juli förebådar mer oroligheter. Her missuharto faller eller avgår kommer alla de aktörer som nu är tillräckligt lojala för att lösa successionen och behovet av reformer. I det läget är därför armén den enda soldat men knappast pro-demokratiska institutionen. Dessutom kan generalerna in-

te längre styra landet på egen hand. De måste söka hjälp bland affärsmän och politiker - som sannolikt kommer att konkurrera om att erbjuda sina olika favoriter generellt finansiell och folkligt stöd.

Och eftersom de flesta av de konkurrerande civila och militära aktörerna tidigare inte kunnat bygga upp några institutioner för att förhandla fram en övergång till mindre auktoritärt styre, kan de nog inte heller nå lösna sina egna konflikter på ett ordnat sätt.

Gigant

6 Dagens bild är otrevlig. Demokratier jagas, "vanligt folk" cross, affärsmäns och biståndsorganisationer tvekar. Vad kan göras för att vrida utvecklingen i en bättre riktning?

Om min analys är i huvudsak riktig är den enda vägen också den smala vägen, även för affärsmäns och biståndsorganisationer. De demokratiska krafter som måste stärkas är de som inte är beroende av att vara lojala med regimen till det bittra slutet. Och det enda sättet att stärka de uttalade demokraternas oberoende positioner är att stötja deras egen försök att överbrygga gapet mellan å ena sidan aktivister på elitnivå som tenderar att spinga offret som på elitnivå som tenderar att spinga offret som söker generera ide- och intresseorganisationer underifrån.

Om svenska och andra skandinaviska händer, med biståndsorgan, frivilligorganisationer och strategiskt tänkande föreståndare, ämestövare utvecklar en lika framsynt position som delar av den amerikanska administrationen och ledande affärsledare gjort, så kan vår avsaknad av koloniala synder och korsrigtiga ekonomiska intressen i Indonesien till och med göra oss till lämpliga inflyttare och samordnare av ett brådskande internationellt program för stöd till demokratisering i denna styfstaasiatiska gigant.

Det gick i Sydafrika, till sist.

